«Οιδίποδας Τύραννος»

Ο σκηνοθέτης Άντυ Παπαδημητρίου παίρνει ώθηση από το αίνιγμα της Σφίγγας

Ας ξεκινήσουμε καταγράφοντας τις κύριες σκηνοθετικές ιδέες, που σχηματίζουν την ταυτότητα της παραγωγής του Θεάτρου Δέντρο «Οιδίποδας Τύραννος». Ο Άντυ Παπαδημητρίου παίρνει ώθηση από το αίνιγμα της Σφίγγας, στο οποίο η ζωή του ανθρώπου παρουσιάζεται διαιρεμένη σε τρεις φάσεις: ως παιδί ο άνθρωπος δεν μπορεί ακόμα, ως άνδρας μπορεί, ως γέροντας δεν μπορεί πια. Ο σκηνοθέτης γοητευμένος από την ιδέα του κατακερματισμού του Χρόνου, υποβάλλει τη μορφή του Οιδίποδα σε τριπλή κατάτμηση. Οι τρεις διαφορετικές υποκριτικές προσωπικότητες καλούνται να εκφράσουν τρία στάδια σχέσης του ήρωα με τη γνώση, ο Γιώργος Κυριάκου ως Νέος Οιδίποδας εκφράζει το μοτίβο της Άγνοιας που αποτελεί την πηγή της αυτοπεποίθησής του, ο Κούλλης Νικολάου ως Μεσήλικας Οιδίποδας εκφράζει την αγωνία της αναζήτησης της γνώσης και τον θυμό για τον έλεγχο που χάνεται, ο Σταύρος Λούρας ως Γέροντας Οιδίποδας εκφράζει την τραγική ταπείνωση του ανθρώπου, που συνειδητοποιεί την ανημποριά του μπροστά στο πεπρωμένο.

«Λυπάμαι ως θεατής που δεν είχα την ευκαιρία να δω τον Σταύρο Λούρα να παίξει έναν «ακερμάτιστο» Οιδίποδα»

Ο κατακερματισμός του Χρόνου, στον οποίο έχει επικεντρωθεί ο σκηνοθέτης, εκφράζεται με παραστατικότητα στο σκηνικό του Λάκη Γενεθλή, όπου τρία ρολόγια παρουσιάζουν διάφορα στάδια φθοράς, μέχρι τελικής διάλυσης. Ακόμα μια σημαντική στο όλο σύστημα της παράστασης ιδέα διαφαίνεται στο παιχνίδι αλλαγής των ρόλων μεταξύ των τριών πρωταγωνιστών. Έτσι, ο Γιώργος Κυριάκου και ο Κούλλης Νικολάου παίζουν εναλλάξ τον Οιδίποδα και τον Κρέοντα, εκφράζοντας το μοτίβο του μάταιου αγώνα για την εξουσία και ο Σταύρος Λούρας, οπτικά ίδιος στους ρόλους του Τειρεσία και του Γέροντα Οιδίποδα, εκπροσωπεί το θέμα της γνώσης και της άγνοιας, της ενόρασης και της τυφλότητας. Υπάρχουν και οι μάσκες που καλύπτουν τα πρόσωπα των ηθοποιών, οι ρόλοι αποκαλύπτουν τα πρόσωπά τους, όπως η Ιοκάστη της Στέλας Φυρογένη, τα δύο μέλη του Χορού, ο Αστέριος Πελτέκης και ο Τάσος Τζιβίσκος .

Τώρα ας ασκήσω το δικαίωμά μου να διατυπώσω ως θεατής τι έχω εισπράξει από τα πιο πάνω. Όπως το αίνιγμα της Σφίγγας μιλά για την αδιάκοπη εξέλιξη μιας υπαρξιακής οντότητας, έτσι και ο Σοφοκλής ενδιαφέρεται για τη ιδέα της εξέλιξης της μορφής του Οιδίποδα, καταγράφοντας με απαράμιλλη τέχνη τη διαδραστική σχέση μεταξύ της σταδιακής αποκάλυψης των γεγονότων και των αλλαγών στην κοσμοθεωρία, στην ψυχολογία, στην αυτοεικόνα και στην εξωτερική συμπεριφορά του ήρωά του.

Η κύρια πρόκληση που θέτει ο τραγικός ποιητής μπροστά στον εκάστοτε σκηνοθέτη και στον εκάστοτε πρωταγωνιστή του ρόλου είναι η στίχο προς στίχο αλλαγή στον άξονα μεταξύ της άγνοιας και της γνώσης, η μεταβίβαση από τη μεταφορική τυφλότητα προς την κυριολεκτική, στα πλάισια ΜΙΑΣ σκηνοθετικής και υποκριτικής εξέλιξης. Έτσι ο «τριφασικός» κατακερματισμός όχι απλά δεν στέκει λογικά, αλλά και αφαιρεί από τους «δεύτερο» και «τρίτο» συντελεστές του ρόλου την τραγική φόρα, τη δυνατότητα να συσσορεύσουν στο δικό τους κομμάτι όλη τη δυναμική του κειμένου.

Η κύρια σκηνοθετική ιδέα επιφέρει λιγότερη ζημιά στον «πρώτο» Οιδίποδα, εκεί η υποκριτική αφετηρία απλά διακόπτεται και ο Γιώργος Κυριάκου στερείται της δυνατότητας να συνεχίσει αυτά που καλά άρχισε. Και λυπάμαι ως θεατής που δεν είχα την ευκαιρία να δω τον Σταύρο Λούρα να παίξει έναν «ακερμάτιστο» Οιδίποδα. Άνετα θα θυσίαζα γι' αυτή την ευκαιρία το εύρημα του Άντυ Παπαδημητρίου με την ομοιότητα Οιδίποδα Γέροντα με τον Τειρεσία. Η Στέλα Φυρογένη κρατάει την Ιοκάστη της στο δικό της σταθερό υποκριτικό επίπεδο, αλλά η προσοχή του σκηνοθέτη είναι στραμμένη αλλού, και αυτό φαίνεται

Σε ό,τι αφορα τη σκηνογραφική κυριολεξία που αποκτά η σκηνοθετική εμμονή με τον αριθμό τρία και με την ιδέα της διάσπασης του Χρόνου, θεωρώ, και ας επαναλαμβάνομαι, ότι η ουσία της εννοιας Χρόνος είναι η ροή, η διάρκεια, η εξέλιξη. Κι αφού το ρολόι είχε επιλεγεί ως σύμβολο της Τάξης, της ανθρώπινης προσπάθειας να δαμάσει τον Χρόνο, θα έπρεπε να είναι ένα μόνο και να συνθλίβεται μπροστά στα μάτια μας ως έκφραση της μάταιης προσπάθειας να βάλουμε σε τάξη το χάος της ανθρώπινής μας ύπαρξης.

Νόνα Μολέσκη